

ตระกูล ว่านไทย

เล่ม 2

- ว่านสิริมงคล เสริมบารมี
- ว่านเมตตามหานิยม
- ว่านป้องกันภัยอันตราย
- ว่านคงกระพันชาตรี
- ว่านเสี่ยงโชคลาภ
- ว่านยารักษาโรค

โครงการเผยแพร่สื่อ
นำเสนอหนังสือดี มีคุณค่า

โชติอนันต์ และคณะ

ตระกูลว่านไทย

เล่ม ๒

...คุณค่าว่านไทย...

- ♦ ว่านสีริมงคล เสริมบารมี
- ♦ ว่านเมตตามหานิยม
- ♦ ว่านป้องกันภัยอันตราย
- ♦ ว่านคงกระพันชาตรี
- ♦ ว่านเสียงโชคลาภ
- ♦ ว่านยารักษาโรค

โชติอนันต์ และคณะ

คำนำสำนักพิมพ์

หนังสือตระกูลว่านไทย เป็นหนังสือคู่มือประจำครอบครัวอีกเล่มหนึ่ง
ซึ่งในสมัยโบราณนั้น คนไทยนิยมนำว่าน และสมุนไพรต่างๆ นี้ มาใช้สำหรับ
รักษาโรค นำมาปรุงอาหาร และยังใช้เป็นของเสี้ยงทายเพื่อให้ถึงวาสนา
ชะตาชีวิตอีกด้วย สำหรับเล่มนี้เป็นเล่มที่ ๒ แล้ว ซึ่งจะรวบรวมตระกูล
ว่านขึ้นมาทั้งหมด ๑๒๙ ชนิด เพิ่มเติมจากเล่มที่ ๑

หนังสือตระกูลว่านไทยนี้เหมาะสำหรับผู้ที่สนใจ นักเรียน นักศึกษา
นักวิจัย และห้องสมุด เพื่อการศึกษา ค้นหาข้อมูล และใช้อ้างอิงได้
สำนักพิมพ์หวังเป็นอย่างยิ่งว่า ท่านผู้อ่านคงจะได้รับผลประโยชน์จากหนังสือ
เล่มนี้มากทีเดียว

ด้วยความปรารถนาดี
สำนักพิมพ์ดวงกมลพับลิชชิง

คำนำ

“ว่าน” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ หมายถึง ชื่อเรียกพืชบางชนิดที่มีหัวบ้าง ไม่มีหัวบ้าง ใช้ทำยาบ้าง หรือเชื่อกันว่าอยู่ยงคงกระพันชาตรีและเป็นสิริมงคลบ้าง ซึ่งในความเป็นจริงนั้น ว่านสามารถที่จะปลูกเป็นไม้ประดับ สมุนไพร ป้องกันอันตราย กันและแก้พิษร้ายทั้งปวง แม้กระทั่งยาเบื่อเมา อีกทั้งยังเป็นของสำหรับเสี่ยงทายเพื่อให้รู้ถึงวาสนาชะตาชีวิตของผู้เป็นเจ้าของว่านชนิดนั้นว่ามีโชคดีหรือโชคร้ายได้อีกด้วย

ในทางวิทยาศาสตร์แบบสากลนิยม ว่านเป็นพืชจำพวกวงศ์เดียวกัน แต่ต่างสกุลหรือต่างพันธุ์กันก็มี หรือเป็นพืชต่างทั้งวงศ์ ต่างทั้งสกุลกัน สำหรับเมืองไทยเรามีทั้งหมดเกือบ ๔๐๐ พันธุ์ จึงสมควรที่จะมีการรวบรวมค้นคว้าถึงคุณลักษณะและประโยชน์ที่แท้จริงในเชิงวิชาการอย่างเป็นระบบ เพื่อความถูกต้องและเป็นมาตรฐานในการศึกษาต่อไปในอนาคต

คณะผู้เขียนได้จัดทำหนังสือ **ตระกูลว่านไทย เล่ม ๑** วางจำหน่ายไปแล้ว ซึ่งมีจำนวนว่านทั้งหมด ๑๐๑ ชนิด ทำให้มีผู้สนใจจำนวนมากที่ติดตามหนังสือ **ตระกูลว่านไทย เล่ม ๒** คณะผู้เขียนเองก็พยายามรวบรวมและเสาะหาให้ได้จำนวนมากที่สุด ซึ่งมีจำนวนว่านทั้งหมด ๑๒๙ ชนิด ดังรายละเอียดในเล่ม

คณะผู้เขียนต้องขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำหนังสือ **ตระกูลว่านไทย เล่ม ๒** นี้ ให้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีทุกท่าน ตลอดจนสำนักพิมพ์ดวงกมลพัблиชซึ่ง ให้ออกาสในการเผยแพร่ข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเกิดประโยชน์

สูงสุดกับผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับवानไทย ตลอดจนผู้ที่มีความสนใจในเรื่อง
ของวานทั้งหลายได้เป็นอย่างดี คณะผู้เขียนยินดีรับฟังข้อเสนอแนะและ
ติชมเพื่อการพัฒนาที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับท่านผู้อ่าน กรุณาติดต่อ
ที่ โทร. ๐๘-๔๑๗๑-๐๐๒๓, ๐๘-๙๕๕๒-๘๗๓๗

คณะผู้เขียนและเรียบเรียง

โชติอนันต์ และคณะ

สารบัญ

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับว่านไทย		๑
ลักษณะวิสัยของพืช		๖
๑. กระชายแดง	Boesenbergia sp.	๗
๒. กระชายดำ	Kaempferia parviflora Wall. ex Baker	๑๐
๓. กลอยจืด	Dioscorea hispida Dennst. var. hispida	๑๒
๔. กลิ้งกลางดง	Dioscorea sp.	๑๕
๕. กวักเงินกวักทอง	Aglaonema sp.	๑๘
๖. กวักทองใบ	Hymenocallis sp.	๒๐
๗. กวักทางลาย	Aglaonema sp.	๒๒
๘. กวักโพธิ์เงิน	Caladium sp.	๒๔
๙. กวักมงคด	Spathiphyllum floribundum N.E.Br.	๒๖
๑๐. กวักแม่ทองใบหงสา	Pancratium sp.	๒๘
๑๑. กาบหอยแครง	Tradescantia spathacea Stearn	๓๐
๑๒. กากหลง	Bauhinia acuminata L.	๓๓
๑๓. กำแพงเงิน	Ophiopogon sp.	๓๖
๑๔. กีบม้าลม	Angiopteris evecta (G.Forst.) Hoffm.	๓๘

๑๕. ไก่แดง	<i>Curcuma</i> sp.	๔๐
๑๖. ไก่ดำ	<i>Kaempferia</i> sp.	๔๒
๑๗. ขมิ้นขาว	<i>Curcuma mangga</i>	๔๔
	Valeton & Zijp.	
๑๘. ขมิ้นดำ	<i>Curcuma amarissima</i>	๔๖
	Roscoe	
๑๙. ขันหมาก	<i>Aglaonema simplex</i> Blume	๔๙
๒๐. ข่าจืด	<i>Alpinia</i> sp.	๕๑
๒๑. ข่าลาย	<i>Alpinia</i> sp.	๕๓
๒๒. ขิงแดง	<i>Zingiber</i> sp.	๕๕
๒๓. ขุนแผนสะกดทัพ	<i>Zephyranthes</i> sp.	๕๗
๒๔. เขาควายเป็นใหญ่	<i>Eulophia graminea</i> Lindl.	๕๙
๒๕. เขียด	<i>Curculigo</i> sp.	๖๒
๒๖. เขี้ยววู	<i>Zephyranthes</i> sp.	๖๔
๒๗. คทาเงิน	<i>Aglaonema</i> sp.	๖๖
๒๘. คันทมาลาม่วง	<i>Curcuma</i> sp.	๖๘
๒๙. คางคก	<i>Typhonium</i> sp.	๗๑
๓๐. งูเห่า	<i>Curcuma</i> sp.	๗๔
๓๑. เงินเต็มบ้าน	<i>Aglaonema commutatum</i>	๗๖
	Schott var. <i>picturatum</i>	
	Jervis 'Mutton-fat Jade'	
๓๒. เงินไหลมา	<i>Epipremnum</i> sp.	๗๘
๓๓. จิ้งจั่ง	<i>Kaempferia</i> sp.	๘๐
๓๔. จ้าววาน	<i>Curcuma</i> sp.	๘๓
๓๕. จู๋นาง	<i>Curculigo</i> sp.	๘๖

๓๖. ใจดำ	Curcuma sp.	๘๘
๓๗. ช้อยนางรำ	Codariocalyx motorius (Houtt.) Ohashi	๙๐
๓๘. ดักแด้	Kaempferia sp.	๙๓
๓๙. ตะขาบ	Muehlenbeckia platyclada (F.Muell.) Meisn.	๙๕
๔๐. เถาวัลย์หลง	Argyreia splendens (Hornem.) Sweet	๙๗
๔๑. ทองคำ	Curcuma sp.	๑๐๐
๔๒. เทพจำจวน	Curcuma sp.	๑๐๓
๔๓. เทพรำลึก	Curcuma sp.	๑๐๕
๔๔. ธรณีสาร	Phyllanthus pulcher Wall. ex Mull.Arg.	๑๐๘
๔๕. ธรณีเย็น	Curculigo sp.	๑๑๑
๔๖. นวน้ำทอง	Curcuma sp.	๑๑๔
๔๗. นางคำ	Curcuma aromatica Salisb.	๑๑๖
๔๘. น้ำ	Acorus calamus L. Acorus rumphianus S.Y.Hu. Acorus tatarinowii Schott Acorus terrestris Rumph. ex Schott	๑๑๘
๔๙. นิลพัตร	Kalanchoe sp.	๑๒๑
๕๐. บัลลังก์ทอง	Aglaonema "Sithiporn"	๑๒๓
๕๑. บัวบก	Stephania sp.	๑๒๕
๕๒. ปลาไหลม่วง	Curcuma sp.	๑๒๗
๕๓. ปลาไหลสอด	Curcuma sp.	๑๓๑

๕๔. แผ่นดินเย็น	<i>Kaempferia galanga</i> L.	๑๓๓
๕๕. พญาจงอาง	<i>Colocasiasp.</i>	๑๓๖
๕๖. พญายอดดัวน	<i>Euphorbia titrucalli</i> L.	๑๓๙
๕๗. พญารากหล่อเขียว	<i>Leea macrophylla</i> Roxb. ex Hornem.	๑๔๑
๕๘. พญารากหล่อแดง	<i>Leea sp.</i>	๑๔๔
๕๙. พญาหงษ์ทอง	<i>Hedychium sp.</i>	๑๔๗
๖๐. พญาหัวเดียว	<i>Zephyranthes sp.</i>	๑๔๙
๖๑. พระตะบะ	<i>Curcuma sp.</i>	๑๕๑
๖๒. พลับพลึงดอกขาว	<i>Crinum asiaticum</i> Linn.	๑๕๔
๖๓. พลับพลึงดอกแดง	<i>Crinum amabile</i> Don	๑๕๗
๖๔. พลับพลึงดำ	<i>Crinum sp.</i>	๑๖๐
๖๕. พังพอน	<i>Tacca chantrieri</i> Andre'	๑๖๓
๖๖. พาก	<i>Curcuma sp.</i>	๑๖๖
๖๗. เพชรคง	<i>Kaempferia angustifolia</i> Roscoe	๑๖๘
๖๘. เพชรน้อยแดง	<i>Curcuma sp.</i>	๑๗๑
๖๙. เพชรไพรวัลย์	<i>Curcuma sp.</i>	๑๗๔
๗๐. เพชรหลัก	<i>Allium sp.</i>	๑๗๖
๗๑. เพชรใหญ่	<i>Curcuma sp.</i>	๑๗๘
๗๒. โพธิ์น้ำเงิน	<i>Homalomena sp.</i>	๑๘๑
๗๓. ไพลดำ	<i>Zingiber ottensii</i> Valetton	๑๘๓
๗๔. ไพลปลุกเสก	<i>Zingiber sp.</i>	๑๘๖
๗๕. ไพลเหลือง	<i>Zingiber montatum</i> (Koenig) Link ex Dietr.	๑๘๙

๗๖. มรกต	<i>Curcuma</i> sp.	๑๙๒
๗๗. มหาภาพี	<i>Gynura pseudochina</i> (L.) DC. var. <i>hispida</i> Thwaites	๑๙๕
๗๘. มหากำลัง	<i>Curcuma</i> sp.	๑๙๘
๗๙. มหาเมฆ	<i>Curcuma aeruginosa</i> Roxb.	๒๐๐
๘๐. มหาหงส์	<i>Hedychium coronarium</i> J.Konig	๒๐๓
๘๑. มเหศวร	<i>Colocasia</i> sp.	๒๐๖
๘๒. มะอะอุ	<i>Typhonium</i> sp.	๒๐๙
๘๓. ม้าขาว	<i>Curcuma</i> sp.	๒๑๒
๘๔. ม้าเหลือง	<i>Curcuma</i> sp.	๒๑๕
๘๕. เมฆ	<i>Curcuma</i> sp.	๒๑๘
๘๖. เมฆประสิทธิ์	<i>Curcuma</i> sp.	๒๒๑
๘๗. ไม้ตด	<i>Kaempferia</i> sp.	๒๒๔
๘๘. รวงจีดเถา	<i>Thunbergia laurifolia</i> Lindl.	๒๒๗
๘๙. แร้งคอคำ	<i>Crinum latifolium</i> L.	๒๓๐
๙๐. ลิงดำ	<i>Alocasia</i> sp.	๒๓๓
๙๑. ลิ้นมังกร	<i>Sansevieria trifasciata</i> Prain var. <i>trifasciata</i>	๒๓๖
๙๒. วาสนา	<i>Dracaena fragrans</i> (L.) Ker-Gawl.	๒๓๙
๙๓. เศรษฐีจีน	<i>Euphorbia</i> sp.	๒๔๒
๙๔. เศรษฐีไข่มุก	<i>Ophiogon jaburan</i> (Kunth) Lodd.	๒๔๔
๙๕. เศรษฐีนางกวัก	<i>Eucharis grandiflora</i> Planch.	๒๔๖

๙๖. เศรษฐีน้ำใจ	Crinum sp.	๒๔๘
๙๗. เศรษฐีพันล้าน	Kalanchoe sp.	๒๕๑
๙๘. เศรษฐีมั่งคั่ง	Zephyranthes sp.	๒๕๔
๙๙. สีสดดอกขาว	Hippeastrum sp.	๒๕๗
๑๐๐. สีสดดอกชมพู	Hippeastrum sp.	๒๖๐
๑๐๑. สีสดดอกแดง	Hippeastrum sp.	๒๖๓
๑๐๒. สีสดดอกส้ม	Hippeastrum sp.	๒๖๖
๑๐๓. สีสดต่าง	Pancratium sp.	๒๖๙
๑๐๔. สับเลื้อยเถา	Stephania pierrei Diels	๒๗๒
๑๐๕. สับเลื้อยบอน	Alocasia sp.	๒๗๕
๑๐๖. สับล้ม	Colocasia sp.	๒๗๘
๑๐๗. สับหยาบ	Crinum sp.	๒๘๑
๑๐๘. สับเล็ก	Alocasia sp.	๒๘๔
๑๐๙. สลักไกร	Crinum sp.	๒๘๖
๑๑๐. สามพันดั่ง	Curcuma sp.	๒๘๙
๑๑๑. สาวน้อยประแป้ง	Dieffenbachia Saguine Schott.	๒๙๒
๑๑๒. สิงหโมรา	Cyrtosperma johnstoni N.E.Br.	๒๙๔
๑๑๓. เสน่หา	Alpinia sp.	๒๙๗
๑๑๔. เสน่หัจฉรินทร์ดำ	Homalomena aromatica Schott	๓๐๐
๑๑๕. เสน่หัจฉรินทร์ทอง	Cyperus sp.	๓๐๓
๑๑๖. เสน่หัจฉรินทร์นาก	Homalomena sp.	๓๐๕
๑๑๗. แสนนางล้อม	Proiphyss sp.	๓๐๗

๑๑๘. หงสาวดีต่าง	<i>Diffenbachia</i> sp.	๓๑๐
๑๑๙. หนอนตายหยาก	<i>Stemona tuberosa</i> Lour.	๓๑๒
๑๒๐. หนูมานั่งแท่น	<i>Jatropha podagrica</i> Hook. f.	๓๑๕
๑๒๑. หนูมานยกทัพ	<i>Curcuma</i> sp.	๓๑๙
๑๒๒. หอกสุระกาฬ	<i>Sansevieria cylindrica</i> Bojer	๓๒๒
๑๒๓. หอกสุระโกฬ	<i>Sansevieria</i> sp.	๓๒๕
๑๒๔. หอมดำ	<i>Allium</i> sp.	๓๒๘
๑๒๕. หางจรเข้	<i>Aloe barbadensis</i> Mill.	๓๓๑
๑๒๖. หางช้าง	<i>Belamcanda chinensis</i> (L.) DC.	๓๓๔
๑๒๗. ออมทอง	<i>Scindapsus</i> sp.	๓๓๗
๑๒๘. เอ็นเหลือง	<i>Curcuma</i> sp.	๓๓๙
๑๒๙. ฮักหลง	<i>Caladium bicolor</i> Vent.	๓๔๑
ตระกูลว่านไทยสี่สี		๓๔๓-๓๗๔
ดัชนีชื่อไทย		๓๗๕-๓๗๘
ดัชนีชื่อวงศ์ - ชื่อวิทยาศาสตร์		๓๗๙-๓๘๔
บรรณานุกรม		๓๘๕

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับว่านไทย

“ว่าน” เป็นพันธุ์ไม้ที่คนไทยในสมัยโบราณกาลมีความเชื่อกันว่าบางชนิดเป็นว่านสิริมงคล เสริมบารมี บางชนิดเป็นว่านเสน่ห์ เมตตามหานิยม บางชนิดป้องกันภัยอันตราย บางชนิดทำให้อยู่ยงคงกระพันชาตรี บางชนิดเป็นว่านเสี่ยงโชคลาภเพื่อให้รู้ถึงวาสนา ชะตาชีวิตของผู้เป็นเจ้าของว่านชนิดนั้นๆ นอกจากนี้ยังสามารถใช้เป็นยารักษาโรคได้อีกด้วย ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ว่านสามารถที่จะปลูกเป็นไม้ประดับ สมุนไพรรักษาโรค หรือเพื่อการใช้ประโยชน์ด้านอื่นๆ เช่น ให้ความร่มรื่น ชุ่มเย็น แก่ผู้ที่ปลูกหรือเป็นเจ้าของ ตลอดจนเพื่อการค้า เป็นต้น

เราสามารถจัดว่านได้เป็นกลุ่มใหญ่ๆ ตามคุณสมบัติ ดังนี้

๑. กลุ่มว่านสิริมงคล เสริมบารมี เช่น ตระกูลว่านเศรษฐีทั้งหลาย ได้แก่ เศรษฐีขอบทรัพย์ เศรษฐีกำหนอง เศรษฐีใบพาย เศรษฐีเรือนใน เศรษฐีเรือนนอก เศรษฐีเรือนกลาง เศรษฐีเรือนใหญ่ เศรษฐีนางงัก เศรษฐีเรือนนำโชค เศรษฐีเรือนพันล้าน เศรษฐีเรือนมงคล ไชยมงคล ฤกษ์เงินฤกษ์ทอง บัลลังก์ทอง เป็นต้น
๒. กลุ่มว่านเสน่ห์ เมตตามหานิยม เช่น ตระกูลว่านเสน่ห์ทั้งหลาย ได้แก่ เสน่ห์จันทร์ขาว เสน่ห์จันทร์เขียว เสน่ห์จันทร์แดง เสน่ห์จันทร์หมอก เสน่ห์จันทร์หอม ขมิ้นขาวเสน่ห์ ขุนแผน สะกตทัฬหี ข้างผสมโขลง จู๋นาง ดอกทอง ลาวหลง ห้าร้อยนาง เป็นต้น
๓. กลุ่มว่านป้องกันภัยอันตราย เช่น กำบัง เกราะเพชรไพฑูรย์ กุมารทอง ถอนโมกษศักดิ์ดาบนารายณ์ ตอด นกคุ้ม นางคุ้ม เป็นต้น

๔. กลุ่มว่านอยู่ยงคงกระพันชาตรี เช่น คางคก เต่าหนังแห้ง พระเจ้าห้าพระองค์ เพชรกลับ มหาปราบ มหาอุดม และตระกูล ว่านม้าทั้งหลาย ได้แก่ ม้าขาว ม้าแดง ม้าเหลือง เป็นต้น
๕. กลุ่มว่านเสี่ยงโชคกลาง เช่น กวักพุทธเจ้าหลวง กวักนาง พญาใหญ่ กวักแม่ทองใบ พญาช้างเผือก มหาโชค มหานิยม มหาลาภ รางเงิน รางทอง รางนาก เป็นต้น
๖. กลุ่มว่านสมุนไพรรักษาโรค เช่น กระชายแดง กระชายดำ กาบหอยแครง ขมิ้นดำ ชักมดลูก ไพลดำ ไพลเหลือง มหากำลัง รางจืด สามพันดั่ง หางจระเข้ เป็นต้น

ฤกษ์วันเกิดที่เป็นมงคลสำหรับปลูกว่าน

ว่านซึ่งเป็นวัตถุธาตุตามธรรมชาติ อันมีไสยศาสตร์เข้าร่วมด้วยจึงทำให้เกิดปฏิกิริยาไปต่างต่งนานาได้ ก็ขึ้นอยู่กับตัวเองของผู้ปฏิบัติให้ถูกต้อง แค่นั้น ด้วยเหตุนี้นักปราชญ์โบราณผู้เชี่ยวชาญทางว่านจึงมักเอาจิตศาสตร์ เข้าร่วมเสมอ ส่งผลทำให้เกิดผลอันน่าใจได้อย่างปาฏิหาริย์ ในสมัยโบราณ จึงนับถือฤกษ์ยามดีกันอย่างเคร่งครัดตลอด ไม่ว่าจะทำอะไรๆ ก็ตาม ดังที่จะกล่าวถึงฤกษ์ของเจ้าของที่จะปลูกว่านให้ถูกต้องตามตำรา ดังนี้

- วันที่เป็นมงคล คือ วันที่เป็นเดช เป็นศรี เป็นมนตรี ซึ่งเดช คือ อำนาจวาสนา ศรีคือ ความสุข ความเจริญ มंत्री คือ ยศศักดิ์ เกียรติ ตำแหน่งการงาน

- วันที่เป็นกาลกิณี คือ วันที่เป็นวันชั่ว วันเสีย งดการปลูกเด็ดขาด ซึ่งกาลกิณี คือ ชั่ว เลวร้าย

ดังนั้น ท่านที่เป็นเจ้าของว่าน ที่เกิดในวันใดก็ปลูกได้ตามข้อมูลดังต่อไปนี้

วันเกิด	วันที่เป็นเดช	วันที่เป็นศรี	วันที่เป็นมนตรี	วันที่เป็นกาลกิณี
อาทิตย์	อังคาร	พุธ	พฤหัสกลางคืน	ศุกร์
จันทร์	พุธ	เสาร์	ศุกร์	อาทิตย์
อังคาร	เสาร์	พฤหัสบดี	อาทิตย์	จันทร์
พุธ	พฤหัสบดี	พฤหัสกลางคืน	จันทร์	อังคาร
พฤหัสกลางคืน	อาทิตย์	จันทร์	เสาร์	พฤหัสบดี
พฤหัสบดี	ศุกร์	อาทิตย์	พุธ	เสาร์
ศุกร์	จันทร์	อังคาร	พฤหัสบดี	พฤหัสกลางคืน
เสาร์	พฤหัสกลางคืน	ศุกร์	อังคาร	พุธ

ฤกษ์ในการปลูก หรือ ฤกษ์ในการขุดว่าน

ในการปลูกหรือการขุดว่าน เพื่อให้ว่านคงอิทธิฤทธิ์โดยไม่เสื่อมคลาย ได้มีการกำหนดวันในเดือนต่างๆ ไว้ดังนี้

ฤกษ์เดือนที่ปลูกหรือขุดว่าน

เดือนอ้าย หรือ เดือน ๑

เดือนยี่, เดือน ๒ หรือ เดือน ๗

เดือน ๓ หรือ เดือน ๘

เดือน ๔, เดือน ๙ หรือ เดือน ๑๑

เดือน ๕ หรือ เดือน ๑๐

เดือน ๖ หรือ เดือน ๑๒

วันที่ใช้ในการปลูกหรือขุดว่าน

ควรกระทำการในวันพุธ

ควรกระทำการในวันพฤหัสบดี

ควรกระทำการในวันศุกร์

ควรกระทำการในวันเสาร์

ควรกระทำการในวันอาทิตย์

ควรกระทำการในวันอังคาร

โดยส่วนมากแล้วจะปลูกกันวันอังคาร เดือน ๖ (พฤษภาคม) เพราะเป็นต้นฤดูฝนเหมาะแก่การปลูกพืชชนิดนี้ และจะขุดกันในวันอังคาร

เดือน ๑๒ (พฤศจิกายน) เพราะเป็นช่วงที่น้ำไหลป่าลงมาท่วมบรรดาพืชที่ปลูกกับพื้นดิน

วิธีการปลูกว่าน

เนื่องจากว่านเป็นพืชที่มีคุณลักษณะพิเศษมากกว่าพืชธรรมดาทั่วไป ดังนั้นในการปลูกว่านจะต้องหาวันฤกษ์ดีของเดือนที่จะปลูก เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ผู้ปลูกเองและเป็นการเพิ่มคุณฤทธิ์ให้กับว่านเอง

ดินที่ใช้ในการปลูกว่านจะต้องเป็นดินที่สะอาดปราศจากวัชพืชมูลสัตว์ และเป็นดินบริเวณกลางแจ้ง คุณลักษณะของดินที่ใช้ในการปลูกว่านพิจารณาดังนี้

- เป็นดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย
- เป็นดินเผาไฟแล้วทุบให้ละเอียด ตากน้ำค้างทิ้งไว้หนึ่งคืน
- เป็นอิฐเผาไฟแล้วทุบให้ละเอียด
- ให้นำน้ำแห้งสับเป็นท่อนๆ สำหรับผสมกับดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย
- เมื่อเอาหัวว่านลงแล้ว เวลากลบดินอย่ากลบให้ดินแน่นเกินไป เพื่อให้ น้ำที่รดจะซึมได้ง่าย

การปลูกว่านลงในกระถาง ขนาดรูปร่างและรูปทรงของกระถางควรให้มีความสัมพันธ์กับลักษณะ รูปทรง ขนาด และสีของว่าน เช่น ถ้าต้นของว่านเตี้ยและเล็ก ก็ควรใช้กระถางปากกว้างทรงต่ำ หรือถ้าว่านนั้นมีลำต้นสูงก็ควรเลือกกระถางทรงสูงตามไปด้วย ก้นของกระถางต้องหาเศษกระเบื้องหรือเศษอิฐหัก ปิดรูไว้เพื่อเป็นทางระบายน้ำ ซึ่งจะช่วยให้การระบายน้ำได้เป็นอย่างดี และดินที่เตรียมไว้ในกระถางควรให้อยู่ต่ำกว่าขอบกระถางประมาณ ๑-๒ นิ้ว

ในการปลูกว่านใหม่ๆ อย่าให้ถูกแดดโดยตรง เมื่อเห็นว่าเริ่มแตก

หน่อหรือแทงยอดผลิบาน หรือตั้งตัวได้แล้ว จึงควรนำไปตากแดดในตอนเช้า หรือตอนบ่ายแก่ๆ เมื่อปลูกว่านบางชนิดที่สำคัญๆ ที่มีคุณหรือฤทธิ์ จึงมีความจำเป็นต้องเสกคาถากำกับก่อนเวลารดน้ำเสมอ

คาถาในการรดน้ำว่าน

คาถาที่ใช้เสกก่อนการรดน้ำว่าน พิจารณาดังนี้

๑. “อิติปิโส ภควา อรหัง สัมมาสัมพุทโธ, วิชาจรณสัมบันโน สุคติ โลกวิภู, อนุตตโร ปุริสัทมมสารถิ สัตถา เทวมนุสสานัง พุทโธ ภควาติ” โดยการเสกคาถา ๑ จบบ้าง ๓ จบบ้าง ๗ จบบ้าง แล้วจึงรดน้ำ

๒. “สัพเพ เต โรคา สัพเพ เต ภยา สัพเพ เต อันตรายา สัพเพ เต อุปัททวา สัพเพ เต พุณนิมิตตา สัพเพ เต อวมังคลา วินัสสันตุ” โดยการเสกคาถา ๙ จบ แล้วจึงรดน้ำ

๓. “มหาลาโภ โหตุ ภวันตุเม” โดยการเสกคาถา ๓ จบ แล้วจึงรดน้ำ

๔. “นะโมพุทธานะ” โดยการเสกคาถาตามกำลังวันแล้วจึงรดน้ำ เช่น วันอาทิตย์เสก ๑ จบ ก่อนแล้วจึงรดน้ำ

พิธีการกัญ หรือขุดเอาว่านขึ้นมาเก็บ

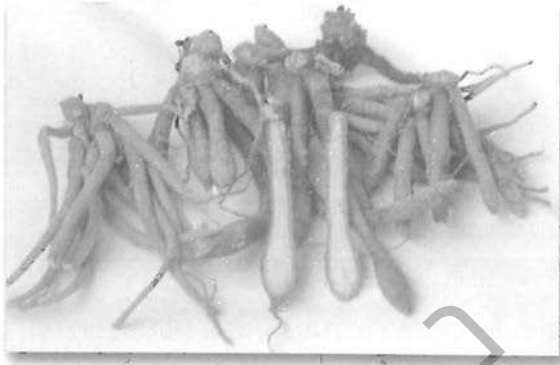
ในการกัญหรือขุดเอาว่านขึ้นมาเก็บ พิจารณาได้ดังนี้

ให้เลือกเอาวันอังคารสัปดาห์ไหนก็ได้ในเดือน ๑๒ หรือ ไม่เกินวันพุธข้างขึ้นช่วงต้นๆ ของเดือนอ้าย เป็นวันขุด ซึ่งในการขุดว่าน ให้ใช้มือตบดินตรงใกล้กอว่านหรือต้นว่านนั่น แล้วว่าคาถาเรียกว่าน “อมซุกๆ ภูจะปลูกพญาว่านให้ลูกก็ลูก ภูจะปลูกพญาว่านให้ต้นก็ต้น พญาว่านหนีไปอื่นให้เล่นมาหาภูนี่เน้อ มาฮอดแล้วพันเผ้าตีน อม มะ สะ หะ หับ คงทน” โดยการว่าคาถาไปตบดินไปสลับกันจนกว่าคาถาที่ใช้เรียกว่านจะจบลง แล้วจึงขุดเอาหัวว่านขึ้นมา เพื่อให้คุณฤทธิ์ของว่านยังคงอยู่ไม่เสื่อมคลาย

ลักษณะวิสัยของพืช

- C = Climber ; หมายถึง ไม้เถา คือ พืชที่ต้องอาศัยสิ่งอื่นเป็นหลักในการเลื้อยพันเสมอ เพราะไม่สามารถทรงตัวอยู่ได้โดยลำพัง
- CrH = Creeping Herb ; หมายถึง ไม้ล้มลุกที่ลำต้นทอดคานไปตามดิน หิน หรือลำต้นไม้
- Ex = Exotic ; หมายถึง พันธุ์ไม้ที่มาจากต่างประเทศ
- F = Fern ; หมายถึง ผักกูดหรือเฟิน (เฟิร์น)
- G = Grass ; หมายถึง หญ้า รวมทั้งกกต่างๆ
- H = Herb ; หมายถึง ไม้ล้มลุก คือ พืชที่ไม่มีเนื้อไม้ ลำต้นไม่แข็งแรง ส่วนใหญ่มีอายุสั้น
- HC = Herbaceous Climber ; หมายถึง ไม้เถาล้มลุก
- P = Palm ; หมายถึง หมากหรือปาล์ม
- S = Shrub ; หมายถึง ไม้พุ่ม คือ พืชที่มีเนื้อไม้ และแตกกิ่งก้านสาขาในระดับใกล้กับผิวดิน ทำให้ดูเป็นกอหรือพุ่ม
- S/ST = Shrub/Shrubby Tree ; หมายถึง ไม้พุ่มกิ่งไม้ต้นขนาดเล็ก
- ST = Shrubby Tree ; หมายถึง ไม้ต้นขนาดเล็ก
- ScanS = Scandent Shrub ; ไม้พุ่มที่เลื้อยทอดลำต้นเกาะเกี่ยวขึ้นไป
- T = Tree ; หมายถึง ไม้ต้น คือ พืชที่มีเนื้อไม้มาก มีลำต้นสูงชะลูดจากพื้นดินขึ้นมาระยะหนึ่งแล้วจึงแตกกิ่งก้านสาขา
- TerO = Terrestrial Orchid ; หมายถึง กล้วยไม้ที่อาศัยอยู่ตามพื้นดิน
- US = Undershrub ; หมายถึง ไม้พุ่มขนาดเล็ก

๑. กระชายแดง

ชื่อวงศ์

ZINGIBERACEAE

ชื่อสกุล

Boesenbergia

ชื่อวิทยาศาสตร์

Boesenbergia sp.

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ล้มลุก (H) ที่มีลำต้นใต้ดินลักษณะเป็นแง่งหรือเหง้า หัวขั้วมีสีน้ำตาลแถบเทาจนถึงสีน้ำตาลแดง แตกกอออกเป็นกระจุกเลื้อยยาวเหมือนหัวขมิ้น โดยมีตุ่มน้ำเลี้ยงเล็กและกลมที่ราก ตรงปลายเหง้ามีลักษณะพองมากกว่าส่วนหัวและส่วนกลาง

ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกเรียงสลับ ลักษณะใบรูปขอบขนานแกมรูปไข่หรือรูปรี ปลายใบแหลม โคนใบมน ขอบใบเรียบ แผ่นใบมีสีเขียวหม่น มีพรายปรอททั่วแผ่นใบ เมื่อมีแสงกระทบ ท้องใบจะมีสีแดง เนื้อใบละเอียด กาบใบมีสีแดง เส้นกลางใบมีสีแดงเรื่อๆ

ดอก เป็นดอกเดี่ยวแบบสมมาตรด้านข้าง แหวงดอกออกจากกลางลำต้นระหว่างกาบก้านใบ ใบประดับมีสีม่วงแดง ๒ ใบ เรียงซ้อนกัน

กลีบดอกสีชมพูจุดแดง ปลายแยกเป็น ๓ กลีบ
ก้านดอกสีขาว รูปดอกเป็นรูปปากเปิด เกสร
ดอกมีสีขาว ออกดอกช่วงเดือนมิถุนายนถึง
กันยายน

นิเวศวิทยา

เป็นพืชที่ขึ้นในที่สภาพอากาศร้อนชื้น
หรืออากาศอบอุ่นตามชายป่าเชิงเขา และพื้นที่
ราบลุ่มทั่วไป เจริญเติบโตได้ดีในดินร่วนหรือ
ดินร่วนปนทราย ต้องการความชื้นปานกลาง นิยมปลูกตามบ้านเรือน และ
สวนครัวเพื่อใช้ประโยชน์ในการปรุงยา

การขยายพันธุ์ และวิธีการปลูก

ขยายพันธุ์ด้วยเหง้าหรือลำต้นใต้ดิน
การปลูกควรพรวนดินตากแดดทิ้งไว้จน
พอสมควร และยกร่อง โดยเอาดินกลบให้หัว
वानใหล่พื้นดินบ้างเล็กน้อย รดน้ำที่เสกด้วย
คาถา “อิติปิโสฯ” หรือ “นะโมพุทธายะ”
๓ จบเสมอ รดน้ำให้ชุ่มเฉพาะในระยะแรกที่
ปลูกเท่านั้น จัดระบบการระบายน้ำให้ดี

คุณประโยชน์ด้านต่างๆ

สรรพคุณทางยา

ลำต้นใต้ดินหรือเหง้าหัว รสเผ็ดร้อน แก้โรคในปากเปื่อย ปากเป็น
แผล ขี้บระดูขาว แก้ปวดมวนท้อง ท้องเดิน แก้บิดมูกเลือด ใจสั่นหวิว บำรุง
กำลังและบำรุงหัวใจ โดยใช้หัวหรือเหง้าปิ้งไฟให้สุกรับประทานกับน้ำปูนใส
หรือต้มเอาน้ำดื่มเวลามีอาการ

“ว่าน” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หมายถึง ชื่อพืชบางชนิดที่มีหัว ไม่มีหัวบ้าง ใช้ทำยาบ้าง หรือเชื่อกันว่า อยู่ยงคงกระพันชาตรีและเป็นสิริมงคลบ้าง ซึ่งในความเป็นจริง ว่านสามารถที่จะปลูกเป็นไม้ประดับ สมุนไพร ป้องกันอันตราย กันและแก้พิษร้ายทั้งปวง แม้กระทั่งยาเบื่อเมา อีกทั้งยังเป็นของสำหรับเสี่ยงทายเพื่อให้รู้ถึงวาสนาชะตาชีวิต ของผู้ที่เป็นเจ้าของว่านชนิดนั้น ว่าโชคดีหรือโชคร้ายได้อีกด้วย

ดอกมลพิษชื่อ
น้ำเสือบึงสือดี มีคุณค่า

e-book